

Đổi mới hệ thống tổ chức quản lý ở một số trường đại học công lập trên địa bàn Thành phố Hà Nội, đáp ứng yêu cầu tự chủ đại học

Hồ Thị Thu Trang*

*Sở Giáo dục và Đào tạo Hà Nội

Received: 10/7/2024; Accepted: 16/7/2024; Published: 7/8/2024

Abstract: The article presents an overview of the Party's viewpoint; the policies and laws of the State on renovating the organizational and management system to enhance the quality and efficiency of activities of public service units, including public universities; The challenges encountered in the implementation process at some public universities in Hanoi in recent times, based on which recommendations are proposed to overcome them to contribute to improving the quality and efficiency of activities of public universities in Hanoi in the current context of university autonomy.

Keywords: Organizational system, management, operational efficiency, autonomy, higher education.

1. Đặt vấn đề

Trong thời gian gần đây, một số trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng, cả nước nói chung đã chủ động, tích cực triển khai thực hiện chủ trương của Đảng; chính sách pháp luật của Nhà nước về đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động, đáp ứng yêu cầu tự chủ đại học, bước đầu đạt được những kết quả tích cực. Các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội với đông đảo đội ngũ viên chức, người lao động đã đóng góp to lớn vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc nói chung, Thủ đô nói riêng. Các trường đại học này giữ vai trò chủ đạo, then chốt trong cung ứng dịch vụ công cộng và thực hiện chính sách an sinh xã hội.

Để giúp cho việc đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập, trong đó có các trường đại học công lập, Đảng, nhà nước đã ban hành nhiều chủ trương, văn bản quy phạm pháp luật; hệ thống văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục đại học đã dần dần được hoàn thiện. Tuy vậy, nhiều văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục đại học công lập chậm được ban hành hoặc chưa được sửa đổi, bổ sung kịp thời; việc cụ thể hoá các chủ trương của Đảng, văn bản quy định của nhà nước thành văn bản nội bộ ở nhiều trường còn chậm, thiếu đồng bộ, chưa phù hợp với tình hình thực tiễn; Hoạt động đổi mới hệ thống tổ chức ở một số trường công lập trên địa bàn thành phố còn chậm; bộ máy tổ chức sau khi tinh gọn, sắp xếp lại còn chưa thực sự khoa học, hoạt động thiếu hiệu quả. Việc sáp nhập các đơn vị thuộc, trực thuộc

trường ở nhiều trường theo chủ trương tinh gọn bộ máy còn mang tính chất cơ học, máy móc, thiếu tầm nhìn. Bộ máy tổ chức ở một số trường vẫn còn cồng kềnh, manh mún, phân tán, chồng chéo; quản trị nội bộ yếu, chất lượng, hiệu quả giáo dục chưa cao. Hoạt động thu ngân sách ở nhiều trường còn thấp, chưa đạt mục tiêu; Chi ngân sách nhà nước cho giáo dục đại học công lập ở một số trường còn lớn, một số trường còn để xảy ra tình trạng tiêu cực, lãng phí. Cơ cấu đội ngũ viên chức, người lao động chưa hợp lý, thiếu khoa học, chất lượng chưa cao; Thực hiện cơ chế tự chủ tài chính còn hình thức, có phần thiếu minh bạch; Việc thực hiện xã hội hoá lĩnh vực dịch vụ sự nghiệp công còn chậm; Hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà trường còn hạn chế; Hoạt động thanh, kiểm tra, kiểm toán, giám sát và xử lý sai phạm trong hoạt động ở một số trường công còn ít hiệu quả.

Những hạn chế mà chúng tôi vừa nêu có nhiều nguyên nhân, trong đó nguyên nhân chủ quan từ chính nội bộ các nhà trường. Ở một số trường, đôi khi, có tình trạng cấp uỷ đảng, lãnh đạo và người đứng đầu nhà trường còn nhận thức chưa đầy đủ, thiếu quyết tâm chính trị, thiếu quyết liệt và đồng bộ trong chỉ đạo, tổ chức thực hiện đổi mới, sắp xếp lại bộ máy tổ chức, quản lý viên chức; chưa chủ động chuyển các đơn vị trực thuộc sang hoạt động theo cơ chế tự chủ. Hoạt động tuyên truyền, quán triệt chủ trương của Đảng; chính sách, pháp luật của Nhà nước chưa thường xuyên; một số còn xuất hiện tư tưởng trông chờ, ỷ lại vào cơ quan chủ quản trong việc thụ hưởng dịch vụ sự nghiệp công.

Từ những phân tích như vậy, chúng tôi cho rằng

việc đổi mới, sắp xếp lại tổ chức bộ máy quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội là nhiệm vụ chính trị vừa mang tính chất cấp bách, vừa có tính chất lâu dài của tất cả các cấp ủy đảng, chính quyền và cả hệ thống chính trị ở thành phố Hà Nội. Đây cũng là một trong những nhiệm vụ trọng tâm, ưu tiên hàng đầu của các nhà trường và chính quyền thành phố.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Chủ trương của Đảng về đổi mới hệ thống tổ chức quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các trường đại học công lập trong giai đoạn hiện nay

Đứng trước thực trạng hoạt động ở các trường đại học công lập nói chung, đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội hiện nay nói riêng như chúng tôi đã trình bày ở trên, với chủ trương *đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập*, trong đó có các trường đại học công lập, ngày 25/10/2017, Hội nghị lần thứ VI Ban Chấp hành Trung ương Đảng Khóa XII đã ban hành Nghị quyết số 18-NQ/TW: “Một số vấn đề về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả”; Ngày 27/11/2017, Ban Chấp hành Trung ương Đảng ban hành Kế hoạch số 07-KH/TW, về triển khai thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW. Để sớm đưa Nghị quyết đi vào cuộc sống, Ban Bí thư trung ương Đảng đã tổ chức hội nghị trực tuyến, trong đó yêu cầu các cấp ủy, tổ chức đảng, các địa phương, cơ quan, đơn vị tổ chức nghiên cứu, học tập, phổ biến quán triệt Nghị quyết đến đội ngũ cán bộ chủ chốt các địa phương, cơ quan, đơn vị và toàn thể cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức trong hệ thống chính trị. Bộ Chính trị, Ban Bí thư trung ương Đảng cũng chỉ đạo các cấp ủy cụ thể hóa nội dung của Nghị quyết thành kế hoạch, chương trình hành động, đề án phù hợp với điều kiện, đặc điểm của từng địa phương, cơ quan, đơn vị; xác định rõ nhiệm vụ thường xuyên, nhiệm vụ theo lộ trình, thời gian thực hiện và nhiệm vụ cụ thể của các cấp ủy, tổ chức đảng trực thuộc, cơ quan tham mưu, giúp việc của cấp ủy... Việc đổi mới, sắp xếp bộ máy tổ chức của hệ thống chính trị, trong đó có các trường đại học công lập nói chung, các trường trên địa bàn thành phố Hà Nội nói riêng theo Nghị quyết số 18-NQ/TW gắn với việc tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 39-NQ/TW, ngày 17/4/2015 của Bộ Chính trị về tinh giản biên chế và cơ cấu lại đội ngũ cán bộ, công chức, viên

chức. Trung ương Đảng cũng đã xây dựng và ban hành văn bản quy định về sắp xếp tổ chức bộ máy, tinh giản biên chế. Có thể nói rằng hệ thống các văn bản quy định để triển khai thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW được ban hành khá đồng bộ, khá đầy đủ, tạo điều kiện thuận lợi để thực hiện các chủ trương mà Nghị quyết đã đề ra, như: Kết luận số 17-KL/TW, ngày 11/9/2017 của Bộ Chính trị về tình hình thực hiện biên chế, tinh giản biên chế của các tổ chức trong hệ thống chính trị năm 2015-2016; mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp giai đoạn 2017-2021; Kết luận số 34-KL/TW của Bộ Chính trị, ngày 07 tháng 8 năm 2018 về thực hiện một số mô hình thí điểm theo Nghị quyết số 18-NQ/TW. Ngày 25/10/2017, Hội nghị lần thứ VI, Ban chấp hành Trung ương Khóa XII đã ban hành Nghị quyết số 19-NQ/TW “Về tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả của các đơn vị sự nghiệp công lập”.

Quản trị: “Quản trị là thiết lập và duy trì một môi trường mà các cá nhân làm việc với nhau trong từng nhóm có thể hoạt động hữu hiệu và có kết quả” “Quản trị là một quá trình kỹ thuật và xã hội nhằm sử dụng các nguồn, tác động tới hoạt động của con người và tạo điều kiện thay đổi để đạt được mục tiêu của tổ chức”[2]. “Quản trị là tiến trình hoạch định, tổ chức, lãnh đạo và kiểm soát những hoạt động của các thành viên trong tổ chức và sử dụng tất cả các nguồn lực khác của tổ chức nhằm đạt được mục tiêu đã đề ra” [5].

Tóm lại, trong khuôn khổ bài viết, nhóm tác giả sử dụng: “Quản trị là quá trình hoạch định, tổ chức, điều khiển và kiểm soát công việc và những nỗ lực của con người, đồng thời vận dụng một cách có hiệu quả mọi tài nguyên để hoàn thành các mục tiêu đã định”

2.2. Một số biện pháp hoạt động đổi mới bộ máy tổ chức quản lý ở các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới

Thứ nhất. Tăng cường tuyên truyền đổi mới cơ chế hoạt động, cơ cấu lại các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội, nhằm nâng cao nhận thức, hiểu biết về cơ chế tự chủ và tăng cường sự đồng thuận trong thực hiện cơ chế tự chủ đại học.

Thứ hai. Hoàn thiện thể chế chính sách pháp luật về giáo dục đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội. Thực hiện nội dung này, cần tăng cường hơn nữa quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cho các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội về chức năng, nhiệm vụ, về tổ chức bộ máy, nhân sự và tài chính trên cơ sở giảm bớt các rào cản quy định

có liên quan, ví dụ như quy định dành tối thiểu 5% kinh phí từ nguồn thu hợp pháp của trường đại học công lập để đầu tư phát triển tiềm lực và khuyến khích hoạt động khoa học công nghệ tại Nghị định số 99/2014/NĐ-CP, dành tối thiểu 3% kinh phí từ nguồn thu học phí của trường đại học công lập để cho sinh viên và người học hoạt động.... Cùng với đó, đề nghị Chính phủ cần sớm bổ sung, sửa đổi và ban hành Nghị định 99, hướng dẫn thực hiện Luật Giáo dục đại học...; sớm ban hành các quy định hướng dẫn cụ thể hơn đối với các nội dung quy định tại Nghị định số 16/2015/NĐ-CP để đảm bảo tính rõ ràng, minh bạch của chính sách, như về sử dụng nguồn lực liên doanh liên kết, góp vốn bằng tài sản, tự chủ về chế độ làm việc của giảng viên, về giờ chuẩn và nghĩa vụ giảng dạy...;

Thứ ba. Đây mạnh thực hiện có hiệu quả các giải pháp đã nêu tại Nghị quyết số 19-NQ/TW, trong đó, tập trung sắp xếp, tổ chức lại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội trên cơ sở hoàn thiện các quy định của pháp luật về tiêu chí phân loại, điều kiện thành lập, sáp nhập, hợp nhất, giải thể các trường theo từng ngành, lĩnh vực, từ đó, góp phần tái cơ cấu các trường và cơ cấu lại ngân sách Nhà nước cho các trường;

Thứ bốn. Đổi mới cơ chế phân bổ ngân sách nhà nước, của Thủ đô cho trường đại học công lập trên cơ sở các ưu tiên và xác định rõ các kết quả đầu ra; Tăng cường chuyên đổi việc cấp phát kinh phí ngân sách nhà nước, ngân sách thành phố sang hình thức đặt hàng, giao nhiệm vụ;

Thứ năm. Đảm bảo tự chủ về nguồn thu và quản lý nguồn thu của các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội. Theo đó, các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố cần được chủ động trong việc tìm kiếm, khai thác và phát triển các hoạt động sự nghiệp nhằm tăng nguồn thu sự nghiệp thông qua vận động các nguồn viện trợ, tài trợ trong và ngoài nước, đẩy mạnh các hoạt động tạo nguồn thu từ sự đóng góp trên cơ sở nâng cao chất lượng dịch vụ, thực hiện cơ chế giá dịch vụ, tăng cường liên kết, thúc đẩy hợp tác công tư và đẩy mạnh hợp tác quốc tế;

Thứ sáu. Xây dựng và ban hành chính sách khuyến khích, hỗ trợ các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội, chuyên đổi cơ chế hoạt động thông qua tiếp cận vốn vay ưu đãi, hỗ trợ lãi suất để đầu tư tăng cường cơ sở vật chất, trang thiết bị, ưu đãi thuế thu nhập doanh nghiệp...; Đổi mới chính sách ưu đãi tín dụng đối với học sinh, sinh

viên cho phù hợp với cơ chế tự chủ theo Nghị định 16/2015/NĐ-CP khi thực hiện chuyển từ cơ chế học phí sang giá dịch vụ.

3. Kết luận

Trong khuôn khổ của bài viết, chúng tôi đã phân tích khái quát quá trình thực hiện chủ trương của Đảng về đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập, trong đó có các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian gần đây; Việc thể chế hoá chủ trương của Đảng thành chính sách, pháp luật của Nhà nước về đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội; Những vấn đề đặt ra trong quá trình tổ chức thực hiện đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội và một số khuyến nghị nhằm góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động cho các trường đại học công lập trên địa bàn thành phố Hà Nội, đáp ứng yêu cầu tự chủ đại học trong thời gian tới.

Tài liệu tham khảo

1. Ban chấp hành TW (2017), *Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Hội nghị lần thứ VI, BCH Trung ương Khoá XII về việc tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập.* Hà Nội.

2. Quốc hội (2012), *Luật Giáo dục đại học số 08/2012/QH 13; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục đại học số 34/2018/QH 14.* Hà Nội.

3. Quốc hội (2017), *Nghị quyết số 56/2017/QH14 về việc tiếp tục cải cách tổ chức bộ máy hành chính nhà nước tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.* Hà Nội.

4. Chính phủ (2019), *Nghị định số 99/2019/NĐ-CP của Chính phủ Quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục đại học.* Hà Nội.

5. Chính phủ (2002), *Nghị định số 10/2002/NĐ-CP về chế độ tài chính áp dụng cho đơn vị sự nghiệp có thu.* Hà Nội.

6. Chính phủ (2015), *Nghị định số 16/2015/NĐ-CP quy định cơ chế tự chủ của đơn vị sự nghiệp công lập.* Hà Nội.

7. Chính phủ (2020), *Nghị định số 120/2020/NĐ-CP ngày 07/10/2020 của Chính phủ về việc thành lập, tổ chức lại, giải thể đơn vị sự nghiệp công lập.* Hà Nội.